

Inspectie Jeugdzorg
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Jaarwerk- programma 2012

Jaarwerk- programma **2012**

Inspectie Jeugdzorg

Utrecht, februari 2012

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Toezicht Inspectie Jeugdzorg in 2012	6
2.1 Toezicht naar aanleiding van calamiteiten en incidenten	7
2.2 Toezicht in de regio's	8
2.3 Thematisch toezicht	9
2.3.1 Doorlopende projecten 2011-2012	9
2.3.2 Nieuwe projecten 2012	12
2.4 Integraal Toezicht Jeugdzaken	15
3. Ontwikkelingen werkwijze Inspectie Jeugdzorg	16
3.1 Programmeren op basis van risico's	17
3.2 Kennismanagement en informatiegestuurd toezicht	18
3.3 Ontwikkelen toetsingskaders	19

1.

Inleiding

De komende jaren wordt het jeugdzorgstelsel ingrijpend gewijzigd vanuit de wens om te komen tot een samenhangend en eenvoudiger stelsel van zorg voor jeugd. De nadruk zal meer komen te liggen op het voorkomen en vroegtijdig met lichte ondersteuning verhelpen van problemen bij jongeren. Alle taken op het gebied van jeugdzorg worden overgeheveld naar de (samenwerkende) gemeenten, verschillende financieringsstromen binnen de jeugdzorg worden gebundeld en er wordt gewerkt aan een verdere professionalisering van de sector.

De rol en taken van de Inspectie Jeugdzorg zullen binnen dit nieuwe stelsel naar verwachting anders worden. Hoe deze er precies uit gaan zien is op dit moment nog niet duidelijk. Duidelijk is wel dat in de komende periode de hulp en zorg aan jongeren door moet gaan en dat de kwaliteit hiervan op orde moet zijn. De Inspectie Jeugdzorg blijft daarom ook in deze transitieperiode toezicht houden op de kwaliteit van deze hulp en zorg. Onder het motto *“Naar zichtbare kwaliteit in de jeugdzorg!”* willen wij in 2012 blijven bevorderen dat jeugdzorginstellingen alle aan hen toevertrouwde jongeren een goede en veilige verzorging, opvoeding en behandeling bieden. Daarnaast dienen de ouders/verzorgers van deze jongeren de ondersteuning te krijgen die zij nodig hebben.

Naast veiligheid zijn *verzorging*, *opvoeding* en *behandeling* belangrijke kwaliteitsaspecten van de jeugdzorg. De inspectie gaat deze aspecten de komende tijd meer (in onderlinge samenhang) bekijken, daar voor een goede behandeling ook goede verzorging en opvoeding nodig is. In het jaarwerkprogramma 2012 doen wij hier een eerste aanzet toe. Zo komt het kwaliteitsaspect “verzorging” onder andere terug in ons onderzoek naar de kwaliteit van de opvanglocaties van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (pagina 10), het aspect “opvoeding” in het onderzoek naar de kwaliteit van de voorbereiding en begeleiding van jongeren die de jeugdzorg verlaten (pagina 12) en het aspect “behandeling” in het onderzoek naar de behandeling van jongeren in instellingen voor Jeugdzorg^{plus} (pagina 9).

2.

Toezicht Inspectie Jeugdzorg in 2012

Bij het prioriteren en plannen van de toezichtactiviteiten hanteert de Inspectie Jeugdzorg een werkwijze die is gebaseerd op risico's. De inspectie houdt daar toezicht waar de risico's voor jongeren in de jeugdzorg het grootst zijn. Hiertoe is een risicomodel ontwikkeld waarover meer te lezen valt in paragraaf 3.1.

Aan de hand van het risicomodel komen wij jaarlijks tot een jaarwerkprogramma waarin de toezichtactiviteiten staan vermeld die wij dat jaar willen gaan uitvoeren. In dit hoofdstuk kunt u lezen welke activiteiten dit zijn in 2012.

De activiteiten zijn onder te verdelen in vier categorieën: toezicht naar aanleiding van calamiteiten, toezicht in de regio's, thematisch toezicht en toezicht samen met andere (jeugd)inspecties binnen Integraal Toezicht Jeugdzaken (ITJ).

2.1 Toezicht naar aanleiding van calamiteiten en incidenten

In 2011 heeft de Inspectie Jeugdzorg een nieuwe werkwijze ingevoerd voor de behandeling van *incidenten* en *calamiteiten*. Deze aanpak houdt in dat we een scherper onderscheid maken tussen calamiteiten en incidenten.

De inspectie verstaat onder een calamiteit een gebeurtenis die heeft plaatsgevonden gedurende de betrokkenheid van een instelling en die onverwacht en onbedoeld kan leiden of heeft geleid tot een dodelijk of ernstig schadelijk gevolg voor een jeugdige of voor een ander als gevolg van het handelen van een jeugdige.

Alle overige afwijkingen van de normale gang van zaken met een mogelijk schadelijk gevolg voor een jeugdige of voor een ander als gevolg van het handelen van een jeugdige betitelt de inspectie als incidenten.

Op incidenten wordt een systeemgerichte benadering toegepast. Incidenten worden niet meer individueel gemeld. Instellingen registreren in het kader van hun kwaliteitsbeleid alle incidenten, maken op basis van de geaggregeerde incidenten periodiek een analyse en treffen op basis hiervan verbetermaatregelen. Twee maal per jaar beoordelen wij de kwaliteit van de registratie, analyse en verbetermaatregelen op organisatieniveau. Afhankelijk van de kwaliteit van de analyse kunnen wij toezicht op maat uitvoeren. Met deze werkwijze sluiten wij aan bij de HKZ-certificering².

In het HKZ certificeringsschema zijn registratie en analyse van incidenten opgenomen.

Alle instellingen die onder het toezicht van de Inspectie Jeugdzorg vallen zijn verplicht een voorgevallen calamiteit individueel te melden. Vanaf het moment van de melding voeren wij een duidelijke regie over het onderzoek naar de calamiteit en wie er bij het onderzoek betrokken zijn. Wij kunnen ook direct na de melding van de calamiteit besluiten een eigen onderzoek te starten. Als de melding de onnatuurlijke dood van een jeugdige in een instelling voor Jeugdzorg^{plus} of justitiële jeugdinrichting betreft, dan stellen wij altijd een eigen onderzoek in.

Een aantal onderzoeken dat wij in 2011 zijn gestart naar aanleiding van een calamiteit loopt door naar 2012. In deze onderzoeken maken wij een reconstructie van het verloop van de casus. Hierbij ligt de nadruk op de kwaliteit van het handelen van de betrokken jeugdzorginstellingen en op feiten en omstandigheden die de kwaliteit van het handelen mogelijk onder druk gezet hebben. Waar dat aan de orde is, werken wij samen met collega-inspecties. De lopende calamiteitenonderzoeken staan opgesomd in tabel 1.

² Een groot deel van de jeugdzorginstellingen is inmiddels HKZ gecertificeerd.

Tabel 1: Lopende onderzoeken 2011-2012 naar aanleiding van een calamiteit

Calamiteit	Beschrijving
Peuter A.	Het onderzoek betreft een onnatuurlijke dood van een tweejarige peuter, die onder toezicht van Bureau Jeugdzorg staat.
Baby B.	Het onderzoek betreft de onnatuurlijke dood van een twee maanden oude baby. De oudere halfbroer van deze baby staat onder voogdij van Bureau Jeugdzorg.
Peuter C.	Het onderzoek betreft de onnatuurlijke dood van een driejarige peuter. Dit kind heeft eerder onder toezicht gestaan van Bureau Jeugdzorg.
Kind D.	Het onderzoek betreft vermoedens van seksueel misbruik en verwaarlozing van een zesjarig kind dat verbleef in een pleeggezin. Het kind staat onder toezicht van een landelijk werkende instelling.
Peuter E.	Het onderzoek betreft de ernstige mishandeling van een driejarige peuter. Er was bemoeienis van diverse afdelingen van Bureau Jeugdzorg vanwege huiselijk geweld.
Kinderen familie F.	Het onderzoek betreft het seksueel misbruik van een of meer kinderen uit een gezin die onder toezicht staan van een landelijk werkende instelling.

2.2 Toezicht in de regio's

Jaarlijks stellen de inspecteurs van de Inspectie Jeugdzorg *toezichtplannen* op, waarin staat welke toezichtactiviteiten er dat jaar plaats gaan vinden bij de jeugdzorginstellingen in het land. De inspectie heeft Nederland hiertoe onderverdeeld in vijf regio's, waarbij een regio bestaat uit een aantal provincies³. Binnen een regio is een aantal inspecteurs tezamen verantwoordelijk voor de contacten met de provincies, de in deze regio werkzame jeugdzorginstellingen en andere toezichtobjecten. De inspecteurs gaan binnen hun regio's na in hoeverre instellingen aanbevelingen van de inspectie overnemen en of dit leidt tot de gewenste verbeteringen. Ook volgen zij hoe provincies als handhaver omgaan met de onderzoeksrapporten en aanbevelingen van de inspectie richting de instellingen waarvoor zij verantwoordelijk zijn.

Door middel van op maat gesneden *inspectiebezoeken* houden wij op een systematische manier zicht op de kwaliteit van de geleverde zorg in de regio's. Hierbij maken wij gebruik van diverse informatiebronnen, zoals de resultaten van thematische toezichtprojecten, meldingen van calamiteiten door instellingen, incidentenanalyse van instellingen en de daarop gebaseerde verbetermaatregelen, klachten van burgers/signalen van professionals over instellingen in de jeugdzorg en jaarverslagen van jeugdzorginstellingen.

Een van de toezichtactiviteiten in de regio's is het toetsen van *nieuwe zorgaanbieders*. Provincies kunnen besluiten om gebruik te maken van nieuwe aanbieders van jeugdzorg.

³ Waar provincie staat, wordt tevens stadsregio bedoeld.

De provincie beoordeelt daarbij of het verantwoord is gebruik te maken van het zorgaanbod van deze instelling. Vervolgens verzoekt de provincie de inspectie om, minimaal een half jaar nadat de zorg daadwerkelijk is gestart, de zorgaanbieder een kwaliteitstoets af te nemen. Binnen dit toezicht onderzoeken wij in hoeverre de instelling voldoet aan de voorwaarden voor een veilig opvoedingsklimaat en verantwoorde zorg.

2.3 Thematisch toezicht

In deze paragraaf leest u welke thematische toezichtprojecten de inspectie in 2012 uitvoert. De projecten zijn onderverdeeld in twee categorieën: projecten die doorlopen van 2011 naar 2012 en projecten die starten in 2012. Aan het einde van deze paragraaf staat een tabel waarin alle thematische toezichtprojecten staan opgesomd.

2.3.1 Doorlopende projecten 2011-2012

Toezicht alle aanbieders van Jeugdzorg^{Plus} op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg

In het najaar van 2008 heeft Jeugdzorg Nederland met medewerking van de Inspectie van het Onderwijs, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Jeugdzorg normen opgesteld voor Jeugdzorg^{Plus} en deze vastgelegd in het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg. De Inspectie Jeugdzorg doet op basis van dit kwaliteitskader bij alle aanbieders van Jeugdzorg^{Plus} tot en met 2013 stapsgewijs toezicht. Afhankelijk van het te onderzoeken onderwerp werken wij hierbij samen met collega-inspecties.

Het toezicht wordt uitgevoerd in drie stappen waarbij het accent ligt op de volgende thema's uit het kwaliteitskader:

1. *gesloten leefomgeving*, met name de rechtspositie van de jeugdige inclusief de toekenning van verlof: dit onderzoek is in 2011 afgerond;
2. *opvoeding, dagprogrammering en personeel*: dit onderzoek heeft plaatsgevonden in 2010-2011 en was met name gericht op het leefklimaat in de instellingen. Het onderzoek is uitgevoerd samen met de Inspectie van het Onderwijs en in samenwerking met de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Bij instellingen die "onvoldoende" uit dit toezicht naar voren zijn gekomen, voeren wij in 2011-2012 een hertoets uit;
3. *behandeling*: binnen dit onderzoek wordt gekeken naar de inhoud van de behandeling. Behandeling is een onderdeel van een traject dat zich uitstrekt tot na de Jeugdzorg^{Plus} en waarbij onderwijs, GGZ-zorg en zorg voor jongeren met een licht verstandelijke beperking nauw betrokken zijn. Eind 2011 zijn de voorbereidingen voor dit toezicht gestart. De daadwerkelijke uitvoering vindt plaats vanaf eind 2012. Het onderzoek wordt voorbereid en uitgevoerd samen met de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Caribisch Nederland

Sinds 10 oktober 2010 hebben de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Caribisch Nederland) de status van “bijzondere” gemeenten van Nederland, waardoor de zorg voor jeugd en gezin op deze eilanden onder de ministeriële verantwoordelijkheid valt. In 2011 heeft de inspectie een meerjarenplan 2011-2015 opgesteld voor het toezicht op deze eilanden. Op grond van dit meerjarenplan zijn wij voornemens om in 2012 onderzoek te doen naar de kwaliteit van de voogdijraad en gezinsvoogdij in Caribisch Nederland. Tevens zullen wij in 2012 de betrokken organisaties in Caribisch Nederland verzoeken om een audit uit te voeren aan de hand van het in 2011 opgestelde kwaliteitskader voor de zorg voor jeugd en gezin. Wij zullen de uitkomsten van de audit beoordelen en op basis hiervan de prioriteiten bepalen voor het toezicht in de komende jaren.

Naast bovenstaande toezichtactiviteiten die voortvloeien uit het meerjarenplan 2011-2015 doen wij in 2012 op verzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving⁴ toezicht naar de strafrechtelijke kant van de voogdijraad (jeugdreclassering). Dit toezicht vindt naast de drie eilanden van Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba) mogelijk ook plaats in de landen Curaçao en Sint Maarten.

Kwaliteit opvanglocaties alleenstaande minderjarige vreemdelingen

In 2011 is de inspectie gestart met een onderzoek naar de kwaliteit van de opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen in grootschalige opvanglocaties verzorgd door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA).

Het eerste deel van dit toezichtproject – dat begin 2012 wordt afgerond – betreft een onderzoek naar de veiligheid en kwaliteit van de opvang binnen de campussen. In 2012 krijgt dit project een vervolg en gaan wij onderzoek doen naar de veiligheid en kwaliteit van de procesopvanglocaties, waar jongeren van 13 jaar en ouder na binnenkomst in Nederland maximaal drie maanden verblijven.

⁴ De Raad voor de Rechtshandhaving is een inspectieorgaan met een eigen rechtspersoonlijkheid dat belast is met de algemene inspectie van organisaties behorende tot de justitiële keten in Curaçao, Sint Maarten en op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Bij het uitvoeren van haar taken kan de Raad een beroep doen op Nederlandse inspectiediensten, zoals de Inspectie Jeugdzorg.

Jongeren in buitenlands zorgaanbod

Mei 2010 heeft het Interprovinciaal Overleg (IPO), in samenwerking met Jeugdzorg Nederland en de Inspectie Jeugdzorg, kwaliteitsmaatstaven vastgesteld voor het gebruik van buitenlands zorgaanbod⁵. In 2011 hebben wij onderzocht in hoeverre de Nederlandse zorgaanbieders die zorgaanbod in het buitenland bieden, aan deze kwaliteitsmaatstaven voldoen. De resultaten van dit onderzoek worden begin 2012 gepresenteerd.

Veiligheid kinderen in netwerkpleeggezinnen

In juni 2010 hebben de pleegzorgaanbieders en de bureaus jeugdzorg afspraken over de verantwoordelijkheidsverdeling voor de veiligheid van kinderen bij netwerkpleegzorg vastgelegd in het "Schematisch protocol netwerkpleegzorg".

In 2011 heeft de inspectie door middel van een schriftelijke inventarisatie onderzocht in hoeverre afspraken uit dit protocol zijn geïmplementeerd. Begin 2012 worden de resultaten van deze inventarisatie gepresenteerd. Afhankelijk van de resultaten starten wij in 2012 een vervolgtoezicht, waarbij wij in de praktijk onderzoek doen naar de implementatie van het protocol.

Veldnormen vertrouwensartsen Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

In 2011 heeft de Inspectie voor de Gezondheidszorg samen met de Inspectie Jeugdzorg overleg gevoerd met Jeugdzorg Nederland over de in 2010 ontwikkelde conceptveldnormen voor de rol van de vertrouwensarts binnen het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK).

Zodra zowel branche als beroepsgroep een akkoord hebben bereikt over de inhoud van de veldnormen, start de Inspectie voor de Gezondheidszorg een onderzoek naar de rol van de vertrouwensarts binnen het AMK. De Inspectie Jeugdzorg participeert in dit onderzoek daar waar het de samenwerking van de vertrouwensarts met de overige medewerkers binnen het AMK betreft.

Ambulante jeugdzorg

In 2011 is de inspectie een verkennend onderzoek gestart naar ambulante jeugdzorg. De resultaten van deze verkenning willen wij gebruiken als mogelijke input voor vervolgonderzoeken in de komende jaren. Daarnaast levert het onderzoek een toetsingskader en instrumentarium op dat gebruikt kan worden om individuele aanbieders van ambulante jeugdzorg te toetsen. Het project wordt begin 2012 afgerond.

⁵ Interprovinciaal Overleg (mei 2010). *Kwaliteitsmaatstaven buitenlands zorgaanbod*.

2.3.2 Nieuwe projecten 2012

Nieuwe vergunninghouder interlandelijke adoptie “A New Way”

In 2011 is “A New Way” gestart met de bemiddeling bij adopties van kinderen uit de Verenigde Staten. Zodra de vergunninghouder een substantieel aantal bemiddelingen heeft gedaan, doet de inspectie een onderzoek naar de kwaliteit van deze organisatie.

Kwaliteit van de casusregie van de straftaak van de Raad voor de Kinderbescherming

In 2009/2010 heeft de inspectie onderzoek gedaan naar de beschermingstaak van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK).

In 2012 doen wij een verkennend onderzoek naar de straftaak van de RvdK, waarbij de nadruk wordt gelegd op de casusregie. Het doel van het onderzoek is om de potentieel kritische procesmomenten in de casusregie in beeld te brengen. Hiertoe zullen wij de rol van de casusregie in het strafproces – vanaf het moment van aanhouding van een jongere tot het moment dat een jongere de strafrechtketen verlaat – in kaart brengen.

Afhankelijk van de resultaten van het onderzoek kunnen we besluiten om in 2013 nader onderzoek in de praktijk te doen naar één of meer van deze kritische procesmomenten.

Kwaliteit van de voorbereiding en begeleiding van jongeren die de jeugdzorg verlaten

In 2012 doet de inspectie onderzoek naar de kwaliteit van de zorg die jongeren van 18 jaar ontvangen als zij een residentiële instelling of een pleeggezin verlaten. De nadruk ligt hierbij op de kwaliteit van de voorbereiding en begeleiding van jongeren die deze stap maken.

Invoering Verplichte Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld binnen de jeugdzorg

In 2012 treedt de Wet Verplichte Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld in werking. Dit houdt in dat professionals die werken met kinderen en volwassenen verplicht zijn om met een meldcode te werken. Het voornemen is om de Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) voor werknemers in de jeugdzorg wettelijk vast te leggen in deze nieuwe wet.

In 2012 inventariseert de inspectie bij alle bureaus jeugdzorg, jeugdzorginstellingen en justitiële jeugdinrichtingen of zij een meldcode gebruiken en of deze in elk geval de vijf stappen uit het basismodel bevat. Daarnaast inventariseren we of de bureaus jeugdzorg en jeugdzorginstellingen beschikken over een VOG van hun medewerkers.

Veiligheid van jongeren die wachten op zorg

Nadat bureau jeugdzorg een indicatie heeft gesteld voor een jongere kan deze jongere terecht komen op een wachtlijst bij de zorgaanbieder. In 2012 onderzoekt de inspectie of de veiligheid van deze jongeren in relatie tot hun problematiek in voldoende mate wordt bewaakt.

Meten behandel-effecten door jeugdzorginstellingen

In 2012 inventariseert de inspectie of zorgaanbieders zelf meten wat de effecten zijn van de behandeling die zij jongeren geven. Bij de instellingen die het behandel-effect meten, gaan wij vervolgens na of zij deze informatie gebruiken voor de aanpassing van de zorg.

Onderaannemers in de jeugdzorg

Uit eerder onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg is gebleken dat er bij het gebruik van particuliere (niet door de provincie gefinancierde) zorgaanbieders onvoldoende waarborgen zijn voor de kwaliteit van de zorg⁶. Dit zorgaanbod valt niet onder de Wet op de jeugdzorg, noch onder het toezicht van de inspectie.

In 2011 hebben het Interprovinciaal Overleg (IPO) en Jeugdzorg Nederland in overleg met de inspectie daarom een protocol opgesteld waarin een aantal voorwaarden is opgenomen waaraan particuliere zorgaanbieders moeten voldoen als zij gecontracteerd willen worden als onderaannemer. Het protocol zal naar verwachting begin 2012 worden vastgesteld. Uitgangspunt is dat als een jongere bij een particuliere zorgaanbieder wordt geplaatst, deze jongere onder verantwoordelijkheid van de betreffende – door de provincie gefinancierde – jeugdzorginstelling blijft vallen. De door de onderaannemer aangeboden zorg dient hiermee dus te voldoen aan de eisen uit de Wet op de jeugdzorg.

In 2012 onderzoeken wij in de praktijk of wordt voldaan aan de voorwaarden uit het protocol.

Randvoorwaarden voor goede gezinsvoogdij

De inspectie ziet de gezinsvoogdij als een van de cruciale taken binnen de jeugdzorg. In 2012 onderzoeken we wat er minimaal nodig is om deze taak goed uit te kunnen voeren en hoe het management van de bureaus jeugdzorg ervoor zorgt dat in deze randvoorwaarden wordt voorzien.

⁶ Inspectie Jeugdzorg (augustus 2010). *Ook het particulier zorgaanbod moet verantwoord zijn. Signalement van de Inspectie Jeugdzorg.*

Tabel 2: Thematische toezichtprojecten 2012

Onderwerp	Toezichtobject
Toezicht alle aanbieders van Jeugdzorg ^{plus} op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg (met IGZ en IvhO)	Alle aanbieders van Jeugdzorg ^{plus}
Caribisch Nederland	Voogdijraad Gezinsvoogdij
Kwaliteit opvanglocaties AMV's	COA Nidos
Jongeren in buitenlands zorgaanbod	Jeugdzorgaanbieders met zorgaanbod in het buitenland
Veiligheid kinderen in netwerkpleeggezinnen	BJZ Pleegzorgaanbieders
Veldnormen vertrouwensartsen AMK (met IGZ)	BJZ
Ambulante jeugdzorg	Aanbieders van ambulante jeugdzorg
Nieuwe vergunninghouder interlandelijke adoptie "A New Way"	Vergunninghouder interlandelijke adoptie
Kwaliteit van de casusregie van de strafzaak van de RvdK	RvdK
Kwaliteit van de voorbereiding en begeleiding van jongeren die de jeugdzorg verlaten	Aanbieders van residentiële jeugdzorg Pleegzorgaanbieders
Invoering Verplichte Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld binnen de jeugdzorg	BJZ Jeugdzorgaanbieders JJI's
Veiligheid van jongeren die wachten op zorg	BJZ Jeugdzorgaanbieders
Meten behandelresultaten door jeugdzorginstellingen	Jeugdzorgaanbieders
Onderaannemers in de jeugdzorg	Jeugdzorgaanbieders Onderaannemers
Randvoorwaarden voor goede gezinsvoogdij	BJZ

2.4 Integraal Toezicht Jeugdzaken

Integraal Toezicht Jeugdzaken (ITJ), het samenwerkingsverband van vijf rijksinspecties waar de Inspectie Jeugdzorg ook in participeert, gaat de samenwerking met de sectorale inspecties verstevigen en tegelijkertijd meer flexibel inrichten. Al het toezicht dat betrekking heeft op de gezamenlijke zorg voor jeugd wordt vanaf 2012 onder de vlag van *Samenwerkend Toezicht Jeugd* uitgevoerd, zowel het toezicht van het programma Integraal Toezicht Jeugdzaken als andere vormen van samenwerking tussen inspecties in sectoroverstijgend toezicht.

De uitkomsten van de ITJ-onderzoeken krijgen waar nodig een vervolg in het sectorale toezicht. De sectorale inspecties kunnen de bevindingen van ITJ gebruiken om de eigen toezicht- en handhavingsfunctie sterker te kunnen uitoefenen. Zo krijgt het in 2011 gestarte ITJ-onderzoek naar kindermishandeling in 2012 een vervolg in de sectorale werkprogramma's door de invoering van de meldcode in de eigen sector te programmeren. Andersom kan een sectoraal toezichtonderzoek een vervolg krijgen in een ITJ-onderzoek.

ITJ richt zich in 2012, naast het thematische onderzoek naar de signalering en aanpak van onveilige opvoedingssituaties ter voorkoming van *kindermishandeling*, ook op de problematiek van de *gezinnen met geringe sociale redzaamheid*. ITJ heeft de randvoorwaarden voor verantwoorde zorg aan die gezinnen uitgewerkt in een toetsingskader dat in 2012 in vijf pilotgemeenten in de praktijk wordt uitgetest en waar nodig wordt bijgesteld. Verder onderzoekt ITJ in 2012 hoe en met welk resultaat op lokaal niveau gemeenten en organisaties werken aan de aanpak van *12-minners*, kinderen jonger dan 12 jaar die ernstig normoverschrijdend, overlastgevend of delictgedag laten zien.

Vanaf 2012 doet ITJ tevens onderzoek naar calamiteiten; zelfstandig en/of ter ondersteuning van de sectorale inspecties. Op verzoek van de sectorale inspecties kan ITJ overgaan tot onderzoek van een of meer calamiteiten. Dat kan betrekking hebben op een enkele calamiteit waar meerdere domeinen en de gemeente bij betrokken zijn. ITJ kan ook, op basis van sectorale onderzoeken naar meerdere calamiteiten, met haar eigen normenkader een overkoepelende analyse opstellen. Op deze manier kunnen rode draden aan het licht komen waarmee zowel op systeemniveau als op lokaal niveau uitspraken gedaan kunnen worden.

3.

Ontwikkelingen werkwijze Inspectie Jeugdzorg

De inspectie streeft ernaar om haar capaciteit zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten en vindt het daarom belangrijk veel aandacht te schenken aan de verdere ontwikkeling van haar eigen werkwijze en professionaliteit.

De middelen moeten zo goed mogelijk worden ingezet en de werkwijze moet passen bij de huidige opvattingen over en visie op modern toezicht.

In dit hoofdstuk is te lezen hoe wij bij ons toezicht op risico's gebaseerde keuzes maken en de aanwezige kennis over instellingen van onszelf en collega-inspecties zo efficiënt mogelijk proberen te gebruiken. Daarnaast wordt een beschrijving gegeven van het meerjarige traject dat moet leiden tot een dekkend geheel van toetsingskaders waarvan wij gebruik kunnen maken bij ons toezicht.

3.1 Programmeren op basis van risico's

Programmeren op basis van risico's wil zeggen dat de inspectie dáár toezicht houdt waar de risico's op tekortkomingen in de kwaliteit van de zorg het grootst zijn.

Dit resulteert in een jaarwerkprogramma met onderzoeken die bijdragen aan verbetering van de kwaliteit van de jeugdzorg en aan de ontwikkeling van de sector. Wij sluiten hiermee aan op het principe dat de vorm en de omvang van het toezicht een kwestie van maatwerk is.

Dit is een onderdeel van de zes principes van goed toezicht die zijn opgenomen in de kabinetsvisie op de ontwikkeling van het toezicht in Nederland: de kaderstellende visie op toezicht⁷.

De afgelopen jaren hebben wij *risico-indicatoren* ontwikkeld voor residentiële instellingen, instellingen voor Jeugdzorg^{plus} en bureaus jeugdzorg. Elke twee jaar bevragen wij de instellingen op deze indicatoren. In 2011 zijn we gestart met het ontwikkelen van risico-indicatoren voor pleegzorg. Deze worden in 2012 vastgesteld. De komende tijd gaan we verder op de ingeslagen weg met het ontwikkelen van risico-indicatoren voor de overige werksoorten, zoals ambulante jeugdzorg.

Een voorbeeld van een risico-indicator die wij gebruiken bij de residentiële instellingen is het aantal jongeren dat de instelling eerder heeft verlaten dan volgens het behandelplan beoogd was, daar dit iets kan zeggen over de effectiviteit van de behandeling.

Naast de informatie uit risico-indicatoren wordt bij risicogebaseerd programmeren gebruik gemaakt van informatie die voortkomt uit onderzoek van gemelde *klachten, meldingen en signalen, actualiteiten* en analyse van de *wettelijk voorgeschreven jaarverslagen*. De resultaten hiervan zijn input voor ons jaarwerkprogramma en het toezicht in de regio's. Het onderzoek naar de kwaliteit van de voorbereiding en begeleiding van jongeren die de jeugdzorg verlaten (pagina 12) en het onderzoek naar de randvoorwaarden voor gezinsvoogdij (pagina 13) zijn voorbeelden van onderzoeken die op grond van de risicogebaseerde programmering voor 2012 op stapel staan.

In 2011 heeft de Inspectie Jeugdzorg samen met de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie van het Onderwijs, de Inspectie voor de Sanctietoepassing en de Arbeidsinspectie een gezamenlijk *risicomodel voor de justitiële jeugdinrichtingen* opgesteld. Het model is bedoeld voor de programmering van het gezamenlijk toezicht op de justitiële jeugdinrichtingen.

De Inspectie Jeugdzorg heeft – mede namens de andere vier inspecties – met de Dienst Justitiële Inrichtingen van het ministerie van Veiligheid en Justitie in een convenant afgesproken dat zij allen gebruik maken van de informatie die periodiek bij de justitiële jeugdinrichtingen wordt uitgevraagd aan de hand van prestatie-indicatoren.

⁷ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (oktober 2005). *Minder last, meer effect*.

De zes principes van goed toezicht zijn: selectief toezicht, slagvaardig toezicht, samenwerkend toezicht, onafhankelijk toezicht, transparant toezicht en professioneel toezicht.

De inspecties gebruiken deze informatie als input voor hun risicomodel. Hierdoor hoeft de instelling dezelfde informatie maar één keer aan te leveren en is de toezichtlast beperkt. In 2012 wordt dit model voor het eerst gebruikt. Dit moet input opleveren voor de programmering van 2013.

3.2 Kennismanagement en informatiegestuurd toezicht

Voor de inspectie, maar ook voor de instellingen waarop zij toezicht houdt, is een goed beheer van de aanwezige kennis van groot belang. Het gaat hierbij om het verzamelen en ontsluiten van informatie over de instellingen waar wij toezicht op houden. Informatie vormt de basis van het toezicht. Het goed benutten van de aanwezige informatie draagt bij aan een vergroting van de efficiëntie en een informatiegestuurde manier van werken.

De afgelopen jaren hebben wij geïnvesteerd in een beter beheer van onze kennis. Zo hebben we een nieuw informatiesysteem ontwikkeld, genaamd het *Basis Registratie Systeem*, waarmee we onze relatiegegevens beheren, de klachten, meldingen en signalen registreren en de afhandeling daarvan volgen en sturen. Daarnaast gebruiken we het systeem als instrument om de gegevens, die nodig zijn voor onze op risico's gebaseerde manier van programmeren in onder te brengen en van daaruit te analyseren.

In 2012 krijgt de inspectie aansluiting op *Inspectieview*. Dit systeem – waar op termijn alle rijksinspecties op worden aangesloten – bestaat uit een virtueel dossier waarin inspecteurs van verschillende inspecties informatie van andere inspecties over (gemeenschappelijke) toezichtobjecten kunnen raadplegen. Een dergelijk dossier speelt in op de gedachte dat toezicht en handhaving gebeuren vanuit de overheid als geheel en niet vanuit de inspecties afzonderlijk. Met *Inspectieview* kunnen wij onze professionaliteit verbeteren, onnodige toezichtlast beperken en selectiever toezicht doen.

In de toekomst zal de *digitalisering van de documenthuishouding* in lijn met die van de departementale ontwikkelingen worden doorgezet. Ook dit draagt bij aan onze ambitie om het kennisbeheer binnen onze organisatie zo goed en efficiënt mogelijk in te richten.

Ten slotte moet goed kennisbeheer bijdragen aan het op een eenvoudige wijze ontsluiten van toezichtsinformatie over instellingen voor het publiek. De toezicht-rapporten – die wij al jaren publiceren op onze *website* – zullen logischer worden gerangschikt, waardoor bezoekers van de website deze informatie eenvoudiger kunnen vinden. Daarnaast onderzoeken we welke toezichtsinformatie over de instellingen – naast de toezichtrapporten – nog meer via de website beschikbaar gesteld kan worden.

3.3 Ontwikkelen toetsingskaders

De inspectie maakt bij haar toezicht gebruik van toetsingskaders. Die kaders worden specifiek ontwikkeld voor bepaalde thema's of onderwerpen. Waar mogelijk worden die toetsingskaders al dan niet gedeeltelijk hergebruikt voor latere onderzoeken.

Eind 2011 zijn wij een meerjarig traject gestart om te komen tot een dekkend geheel van toetsingskaders. Het idee is om voor alle werksoorten – van ambulante jeugdzorg tot residentiële voorzieningen – een basistoetsingskader te ontwikkelen. Afhankelijk van de te onderzoeken onderwerpen kunnen we delen van deze basistoetsingskaders gebruiken bij het vormgeven van het betreffende toezicht.

Gebruikte afkortingen

AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AMV	Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling
BJZ	Bureau Jeugdzorg
COA	Centraal Orgaan opvang asielzoekers
fte	fulltime equivalent
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
IGZ	Inspectie voor de Gezondheidszorg
IPO	Interprovinciaal Overleg
ITJ	Integraal Toezicht Jeugdzaken
IvhO	Inspectie van het Onderwijs
JJI	Justitiële Jeugdinrichting
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
VOG	Verklaring Omtrent het Gedrag

Inspectie Jeugdzorg

Sint Jacobsstraat 61

3511 BP Utrecht

Postbus 483

3500 AL Utrecht

www.inspectiejeugdzorg.nl

